

GAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI KULTÚRA I.

7. évfolyam

A Gazdasági és pénzügyi kultúra I. tanterv a NAT gazdasági és pénzügyi neveléssel, valamint a kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetencia fejlesztésével kapcsolatos célkitűzéseinek megvalósítását szolgálja, épít a technika, életvitel és gyakorlat, valamint a történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek tanterv vonatkozó részeire. Önálló tanterv, de erősíti a Vállalkozzunk! I. általános iskolai kerettanterv megvalósítását.

A Gazdasági és pénzügyi kultúra I. két fontos szereplőn keresztül vezet be a gazdaság és pénz világába. Első részében a családok gazdálkodásán, második részében az egész nemzetgazdaság működésén keresztül mutatja meg a piacgazdaság legfontosabb folyamatait.

A családok felelős gazdálkodása nélkül a nemzetgazdaság, az ország sem gyarapodhat, ezért rendkívül fontos, hogy a felnövekvő generáció felkészült legyen saját háztartásának racionális vezetésére. Éppen ezért a tantárgy egyik fő célja a diákok tudatos, felelős családi gazdálkodási készségének támogatása. Ennek keretében meg kell ismertetni az egyéni pénzügyi tervezés alapjait, meg kell alapozni az ésszerű és a fenntarthatóságot is figyelembe vevő vásárlási döntéseket és a megtakarítási és hitelfelvételi döntéseket segítő képességeket. A tantárgy tanítása ki kell hogy alakítsa az önmagáért, jövőjéért felelősséggel tartozó, öngondoskodó magatartást és a mások problémái felé nyitott, támogató hozzáállást.

Fontos célja a tantárgynak, hogy a diák már gyerekstátuszban is ne csak fogyasztó, hanem a családi gazdálkodást értő résztvevője legyen a család közösségének, legyen képes saját zsebpénzét ésszerűen beosztani, felhasználni. Ismerjen meg családi költségvetési sémákat (háztartási naplókat), a költségvetésben legyen képes összegyűjteni a felmerülő kiadásokat, bevételeket, tudjon következtetni a megtakarítási, hiteltörlesztési lehetőségekre, ez alapján váljon képessé a hitelfelvételről való felelős döntésre. Váljon a diákok számára egyértelművé, hogy szoros kapcsolat van a családok rövid és hosszú távú pénzügyi döntései között.

A tantárgy fejlessze a gazdasági, pénzügyi természetű problémák alternatív megoldási lehetőségének tudatosítását. Ismerjen kockázatokat, bizonytalanságokat egy család jövőjében, és ismerjen segítő megoldásokat, válaszokat a felmerülő problémákra.

Meg kell értetni, hogy az egyéni sikerek és a közösség, az ország egészének eredményessége hosszú távon összefüggnek, elválaszthatatlanok.

A nemzetgazdaság működésének bemutatásával ismerje meg a diák annak a piacgazdaságnak, országnak a működését, amiben élünk, értse meg azokat a lehetőségeket és korlátokat, amiket a piacgazdaság nyújt az egyén számára. Értse meg, miért fontos részt venni a termelésben, miért fontos a lelkiismeretes, tervezetten, szervezeten végzett munka, az igazságos elosztás, gondoskodás a gyerekekről, az idősekről, és mi a jelentősége a szolidaritásnak. Értse és ismerje, mi a jólét és a jóllét fogalma, tartalma, különbsége, kapcsolata.

Ismerje fel a szükségletek és korlátok kapcsolatát mind az egyén, mind az országok szintjén.

Értse meg a növekedés fogalmát, feltételeit és korlátait, valamint a hosszú távú felelős gondolkodás, a fenntarthatóság biztosítékait. Értse meg, hogy a túlfogyasztás, az erőforrások túlzott kimerülése milyen hatással van az ország és a saját jövőjére, és mit tehet ő ennek elkerülése érdekében.

Ismerje a piacgazdaság működését, értse a termelés és a fogyasztás, a kereslet-kínálat közötti összefüggéseket. Tudja, hogy mi a verseny, hogyan működnek együtt és miként versenyeznek a gazdaság szereplői. Tanulja meg, hogy lehetséges etikus verseny a gazdasági szférában is.

Lássa át a pénz szerepét a hazai és nemzetközi gazdaságban. Ismerje meg a gazdaság kulcsszereplőit és a kapcsolatrendszerüket bemutató modellt.

A tantárgy célja, hogy a diák lássa át a külkereskedelem jelentőségét egy olyan külkereskedelemre nyitott országban, mint hazánk, legyen tájékozott Magyarország export- és importcikkeiről.

Értse meg, hogy a piacgazdaságban miért van szükség államra, mi az állam funkciója, és melyek azok a feladatok, amelyeket a piacgazdaság önmagában nem vagy nem kielégítően szabályoz. Ismerje az állami feladatok ellátásához szükséges fontosabb forrásokat, illetve hogy mire költi az állam a befolyt összegeket. Értse meg, miért fontos az adómorál javítása, a korrupció visszaszorítása. Legyen tisztában az államadósság fogalmával és következményeivel.

A tantárgy gazdasági oldalról alapozza meg az egyéni felelősségvállalást, az aktív állampolgári magatartást.

Módszertanilag sok konkrét eset, adatgyűjtés feldolgozásával jutnak a diákok új ismeretbe, döntési helyzetbe, ok-okozati összefüggés felismeréséhez. Ezáltal gondolkodási képességük fejlődik, valamint tudatosul bennük, hogy környezetükben számtalan dolognak van gazdasági, pénzügyi vonatkozása. A csoportban, esetjátékokban végzett feladatokkal, vitákkal fejlődik kommunikációs készségük, érvelési technikájuk, és e sajátos terület szakmai szókincsével is gyarapodnak.

A tantárgy hozzájárul a diákok önismeretének gazdagításához.

A családi gazdálkodást bemutató tananyag rész feldolgozását végigkíséri egy tanulástudatosító módszer, a Tippetgyűjtés, amely erősíti a megbeszélte, legfontosabb „tilalomfák” és „ajánlások” megjegyzését.

Az életkori sajátosságokat figyelembe véve egyes részek feldolgozhatóak a diákokkal együtt alkotott „Gazdálkodj tudatosan” társasjátékban, amellyel a gyerekek kreativitása, azonosulása is érvényesülhet.

A Gazdasági és pénzügyi kultúra tantárgy első része a családok gazdálkodásával foglalkozik. A témával összefüggésben a diákoknak lehetnek tapasztalatai, amelyeket megfontoltan kell bevonni a tananyag feldolgozása során. A gyerekek mindennapjaikban megélik a társadalmi különbségeket, osztályon belül is jelentős szóródás lehet a családok anyagi lehetőségei között. Éppen ezért körültekintően kell eljárni az egyes témák feldolgozásakor. Ne kérjünk az egyes családok gazdálkodásáról adatot, célszerű az általános szinten megragadni a családi költségvetés bevételi és kiadási oldalát. A háztartásstatisztika adatai segítenek az eltérő jövedelmi viszonyok között élők eltérő fogyasztásáról, megtakarítási lehetőségeiről beszélni.

Fontos hangsúlyozni, hogy az anyagi különbségek nem emberi és értékbeli különbségek. A gyerekek még elsősorban fogyasztói és nem előállítói a javaknak. Iskolai munkájuk, közösségi magatartásuk, feladatokban való részvételük mutatja meg és fejleszti képességeiket, értékeiket.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A család is gazdálkodik...		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A családban megélt gazdálkodási tapasztalatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A saját család gazdasági funkcióinak felismertetése. A szűkösség problémájának, valamint egy átlagos család megélhetéséhez felhasználható erőforrások megismertetése. A családi munkamegosztás jelentőségének és az egymásért végzett munka felelősségének tudatosítása. Információszerzés, -felhasználás fejlesztése: meghatározott szempontból adatok gyűjtése, rendszerezése és abból következtetések levonása.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények		
<p><i>Családból háztartás</i> A család gazdasági funkciói és kapcsolatai: fogyasztás, jövedelemszerzés, vásárlás, termelés, munkavégzés, megtakarítás, befektetés, adózás, adományozás, a munkaerő „újratermelése”, önkéntesség. A szűkösség problémája, a gazdálkodás szükségessége a családban. A háztartás fogalma. <i>Erőforrásaink a megélhetéshez</i> Szaktudás, munkavégző képesség, tulajdon, idő... <i>Munkavégzés, önkiszolgálás a családban</i> Munkamegosztás, munkaszervezés, gazdálkodói felelősség egymásért.</p>	<p>Egy elképzelt konkrét család gazdálkodásának leírásában a családok gazdasági funkcióinak felismerése, a gyűjtött ismeretek és a saját családi tapasztalatok alapján általánosítás. Ábra, gondolatterkép készítése a családok lehetséges gazdasági kapcsolatairól. Mi van, mi nincs? Családi esettanulmányok alapján megválaszolni: milyen erőforrásokkal rendelkeznek a háztartások a megélhetésükhöz? A gyűjtött ismeretek összegzése. Kérdőív segítségével statisztikai felmérés az osztályban: Ki milyen munkát végez a családban? Ki nem tud dolgozni? Kiről kell gondoskodni? A gyűjtött adatok rendszerezése, a tapasztalatok megbeszélése. Egy család ésszerű munkamegosztása. Tippgyűjtés (tanulságok levonása): minden megbeszéltemához kapcsolódóan a legfontosabb tanulságok plakátszerű megjelenítése.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Család, háztartás, szűkösség, fogyasztás, jövedelemszerzés, jövedelemtermelés, vásárlás, termelés, munkavégzés, megtakarítás, befektetés, adózás, adományozás, gondoskodás, a munkaerő „újratermelése”, önkéntesség, munkavégző képesség, tulajdon, szervezés, munkamegosztás, felelősség.</p>		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A családi költségvetés, avagy a háztartások pénztárcája	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A diákok családi tapasztalatai. Saját zsebpénzzel való gazdálkodás tapasztalata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A családok legfontosabb bevételeinek és kiadásainak megismertetése. Ismeretek alkalmazása a családi költségvetés valamely formában történő összeállítására és vezetésére.</p> <p>Szemponatok megismerése, amelyekre figyelve csökkenthetők a vásárlás anyagi természetű kockázatai, ezáltal a vásárlói tudatosság erősítése. A tartalék fontosságának megértetése, az összefüggés bemutatása a megtakarítási lehetőség és a hitelfelvétel között.</p> <p>Adatok elemzésével logikus következtetésre jutás, ezáltal a döntéshozó képesség megalapozása.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	
<p><i>A család bevételei</i> Munkából, tulajdon hasznosításából, a társadalmi juttatásokból származó és egyéb bevételek.</p> <p><i>A család kiadásai</i> Mennyiből lehet megélni? A családi kiadások főbb csoportjai, a fogyasztási szerkezet szerényen és gazdagon.</p> <p><i>Kockázatok a vásárláskor</i> Minőség, ár, jótállás, fogyasztói jogok, felelősség a vásárláskor.</p> <p><i>Nagy értékű vásárlások, hitelek</i> Döntési szempontok, lehetséges pénzügyi források. Az áruhitelek.</p> <p><i>Költségvetési egyensúly</i> Többlet vagy hiány? Van-e lehetőség megtakarításra, vagy többletforrás kell?</p>	<p>Rövid családi esettanulmányok, háztartási naplók alkalmazásával a főbb bevételi források (munkabér, jutalom, bérleti, díj, kamat, társadalmi juttatások, nyeresemények, nyugdíj stb.) tudatosítása, rendszerezése.</p> <p>Esettanulmány: Két eltérő jövedelmű család havi kiadásainak összevetése azonos csoportosítás alapján (háztartásstatisztikai adatok feldolgozásával, háztartási naplókkel).</p> <p>Az adatok alapján a kiadási csoportok azonosítása, színes kördiagram készítése, elemzése.</p> <p>A tudatos vásárlói magatartást segítő honlap, kiadvány feldolgozása.</p> <p>(Tanácsadói szerepben: problémákra információkeresés az adott források felhasználásával.)</p> <p>Döntési játék csoportokban: Melyik megoldást választjuk? Mosogatógépet/autót/... vásárol a család. Egyszerűsített költségvetés alapján kell a hitelkínálatból az adott áru vásárlásához szükséges hitelt kiválasztani.</p> <p>A döntések indoklása, megbeszélése.</p> <p>Különböző jövedelmű családok</p>	

	költségvetése alapján a költségvetési egyenleg megállapítása. Tippgyűjtés (tanulságok levonása).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Családi költségvetés, háztartási napló, munkával összefüggő, tulajdonból származó jövedelem, társadalmi juttatás, transzfer, egyéb bevétel, kiadási csoport, folyó kiadás, beruházás, megtakarítás, hitelfelvétel, hiteltörlesztés, költségvetési egyenleg.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hitelfelvétel	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Kölcsönzéssel, hitellel, adóssággal kapcsolatos tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak megértetése, hogy a hitel lehetőséget teremt egy fontos családi igény kielégítésére, a felelős hitelfelvétellel jobban élhet a család. Egy hitelszerződés aláírásával járó kötelezettségek megismertetése. Olyan okok, kockázatok megismertetése, amelyek a hiteltörlesztés nemfizetéséhez vezethetnek. Példák megismertetése a hiteltörlesztést garantáló biztosítékokra. A nemfizetés lehetséges következményeinek megismertetése. Az ismeretek alkalmazása: javaslattevés az adósságkezelésre. Mindezek alapján annak elősegítése, hogy váljon körültekintővé egy majdani hitelfelvétel mérlegelésében.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	
<p><i>Hitelek a családi gazdálkodásban</i> Hiteltípusok. <i>Egy hitelszerződés és következményei</i> A szerződő felek, biztosítékok. A devizahitelek sajátosságai. <i>A nemfizetéshez vezető okok</i> Váratlan változások a hitelszerződés megkötése után. Családi problémák: betegség, munkanélküliség, gyermekvállalás stb. Külső okok: árfolyamváltozás, kamatváltozás, jövedelemcsökkenés stb. <i>A nemfizetés következményei:</i> a KHR-rendszer, adósságspirál, fedezet, jelzálog eladása, kezességvállalás terhei. <i>Adósságkezelés</i> Megoldáskeresés: átütemezés, végtörlesztés, szigorú pénzkezelés (amiről még le lehet mondani).</p>	<p>Gyűjtőmunka: Milyen családi célokat valósítottak meg hitelből a környezetében? Hitelfelvétel ésszerűen: egy megalapozott, számításokkal alátámasztott hitelfelvételi döntés bemutatása. Cél: az egyensúly! – komplex esettanulmány egy család eladósodásáról és az adósságkezelésről. Egy-egy kérdés csoportos feldolgozása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hogyan került sor a hitel felvételére? (Mire vették fel, megalapozott volt-e? Milyen kockázatok kapcsolódtak a hitelfelvételhez?) 2. Milyen tényezők (okok, körülmények) vezettek a hiteltörlesztés elmaradásához? 3. Milyen következményei lehetnek a nemfizetésnek 	

	<p>(fedezet, kezes, jelzálog, adóslista – Központi Hitelinformációs Rendszer – KHR).</p> <p>4. Hogyan lehet helyreállítani az egyensúlyt? Hogyan lehet a terheket csökkenteni? Honnan lehet több pénzhez jutni?</p> <p>A kérdések megválaszolása után közös egyeztetés, értékelés. Tippgyűjtés (tanulságok levonása)</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adós, hitelező, kezes, zálog, jelzálog, törlesztő részlet, kockázat, nemfizetés, árfolyamváltozás, kamatváltozás, KHR-rendszer, adósságkezelés, végtörlesztés, átütemezés	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Megtakarításból befektetés? Banki kapcsolatok	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Családi megtakarítások, befektetések tapasztalatai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A bankszámlák és bankkártyák használatában rejlő előnyök megismertetése.</p> <p>A megtakarítás és befektetés különbségének megértetése.</p> <p>Kritikai gondolkodás fejlesztése: tudjon a kockázat szempontjából befektetések között különbséget tenni; ismerjen fontosabb befektetési formákat és tudja, hogy milyen élethelyzetben melyiket célszerű választani.</p> <p>A megtakarítási célok és ezek eléréséhez kapcsolható befektetési lehetőségek összefüggésének felismertetése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	
<p><i>Korszerű pénzkezelés</i> A perselytől a bankszámláig. A család banki kapcsolatai és kiadásainak fizetési módjai. <i>Elhalasztott vásárlások</i> A megtakarítások céljai és formái. <i>Befektetések</i> Szempontok: kockázat, hozam, idő, pénzösszeg, hozzájárulás (likviditás). A legismertebb családi befektetések (betét, értékpapír, ingatlan, életbiztosítás) és a kapcsolódó fogalmak (árfolyam, EBKM – egységesített betéti kamatláb mutató).</p>	<p>Statistikai felmérés az osztályban: mit tudunk a család banki kapcsolatairól:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hol vezeti a család a bankszámláját? – Mire jó a bankszámla? – Van-e bankkártyája a családnak? – Mire használhatjuk a bankkártyát? <p>A felmérés tapasztalatainak megbeszélése, szükség szerinti kiegészítése. Kidolgozott esettanulmány alapján egy család megtakarítási lehetőségeinek, céljainak és a megtakarítás szempontjának megbeszélése. A megtakarítás és</p>	

	<p>befektetés kapcsolatának értelmezése.</p> <p>A megbeszéltek általánosítása, a befektetési szempontok alapján a leggyakoribb befektetési típusok bemutatása. Kapcsolódó reklámok értékelése.</p> <p>A magyar háztartások megtakarítási adatai: KSH-adatok bemutatása.</p> <p>Az árfolyamváltozás hatása a hozamra – összefüggések felismerése.</p> <p>ippgyűjtés (tanulságok levonása).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megtakarítás, bankszámla, bankkártya, átutalás, közüzemi számla, megtakarítási motívum, kockázat, hozam, betét, értékpapír, ingatlan, életbiztosítás, EBKM, árfolyam.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zsebpénz, avagy egy diák gazdasági szerepei	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Saját vásárlási, megtakarítási, pénzkezelési élmények. Osztálypénz gyűjtése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szűkösség, a fenntarthatóság problémájának megvilágítása.</p> <p>A gazdálkodói magatartás, döntések és adófizetői szerep tudatosságának erősítése.</p> <p>A saját szokások tudatosításával az önismeret fejlesztése. A takarékos és fenntartható vásárlás, fogyasztás formáinak megismertetése során a tudatos magatartás erősítése.</p> <p>A hosszú távú gondolkodás fejlesztése a pénzügyi döntésekben.</p> <p>A kamatos kamat jelentőségének felismertetése a megtakarításokban.</p> <p>A saját segíteni tudás felismertetése, a másokért vállalt felelősség erősítése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	
<p><i>Egy diák lehetséges bevételei</i></p> <p>Zsebpénz, ajándékok, családi „hasznosságok” (üvegviszaváltás, papírgyűjtés...), munkavégzés stb.</p> <p><i>A bevételek felhasználása</i></p> <p>A szűkösség problémája. Vásárlások, célzott megtakarítások (gyűjtök egy....), távoli, bizonytalan célú megtakarítások. Megtakarítás munkával.</p> <p>72-es szabály.</p> <p><i>Mi is adózunk?</i></p>	<p>Két gyerek zsebpénzsztorija: Hangya Balázs és Tücsök Bogi hogyan gazdálkodik a pénzzel?</p> <p>Tanulságok megbeszélése.</p> <p>Bevételek, kiadások főbb típusainak felismerése.</p> <p>„Hangyák” és „Tücsök” az osztályban, ki hova tartozik, önismeret.</p> <p>Hogyan lehet a vágyakat és a szűkös erőforrásokat összehangolni? Hogyan vásárolunk? Hogyan lehet a vásárlásainkkal is takarékoskodni?</p>	

<p>Áfa és kamatadó a diákok gazdálkodói szerepében. <i>És akinek nincs?</i> Adományaink tettel/pénzzel?</p>	<p>A fenntarthatóság elve a vásárlásban, fogyasztásban. Beszélgetés a kérdésekről, próbavásárlás. Közvélemény-kutatás: Mire gyűjtenek a diákok? Adatok feldolgozása és bemutatása. Két eltérő megtakarítási magatartás számszerűsítése hosszú távon. (A kamatos kamat csodája.) Vajon tudunk-e segíteni a rászorulóknak? Beszélgetés az önkéntességről. Tippetgyűjtés (tanulságok levonása)</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szűkösség, zsebpénz, takarékoság, körültekintő vásárlás, megtakarítás, kamat, kamatos kamat, 72-es szabály, áfa, kamatadó, adomány, önkéntesség.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Gazdasági kockázatok a családban</p>		<p>Órakeret 2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Családi problémák megélése (betegség, veszteségek).</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A társadalombiztosítás alapelemeinek, feltételeinek megismertetése, a befizetések és jogosultságok kapcsolatának megértetése. Kritikai gondolkodás fejlesztése: a gazdasági természetű kockázatok felismerése, kezelési technikák megismerése. A hosszú távú gazdálkodói felelősség erősítése önmagáért, családjáért. A saját lehetőségek, erkölcsi kötelesség felismertetése a rászorulóknak segítségével.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>		
<p><i>Betegség, rokkantság</i> Hogyan és miből gondoskodik a társadalom a betegekről, rokkantokról? Betegállomány, táppénz, egészségügyi ellátás rendszere Magyarországon. <i>Munkanélküliség</i> Milyen ellátásra, mennyi ideig jogosult egy regisztrált munkanélküli? <i>Veszteségek, csapások</i> Károk és kezelésük a háztartásokban (törés, betörés, autókár, károkozás másnak). A biztosítások leggyakoribb</p>	<p>Esettanulmányok és megbeszélésük: Családi történetek. Mit lehet tenni, ha – tartósan beteg lesz az egyik szülő; – munkanélküli lesz az egyik szülő, – elég, beázik, karambolos lett a... Következmények és kezelési lehetőségük. Felkészülés a váratlan helyzetekre. Beszélgetés az esetekről, általánosítás és tanulságok megfogalmazása.</p>		

<p>típusai a háztartásokban. <i>Öngondoskodás, hosszú távú gondolkodás</i> Hogyan lehet csökkenteni a bajokból származó veszteségeket? A tartalék jelentősége. <i>Társadalmi szolidaritás</i> Hogyan gondoskodik az állam/a társadalom/egy-egy közösség a rászorultakról? Hogyan tudunk egymásnak segíteni, ha bajba jutunk?</p>	<p>„Segítségek a bajban” címmel gondolattérkép, rajz készítése. (Segédletek, amelyek a lehetséges támogatásokat, intézményeket írják le.) Esetjáték-esettanulmány: Kis családokban (csoportokban) eseménykártyák feldolgozása: milyen ötletük van a „családoknak” a kártyákon található problémák megoldására. Mit tehetnek a családok egymásért? A társadalmi felelősség értelmezése a családban. Felmérés az osztályban: hogyan támogatják a családok a rászorulókat? Tippetgyűjtés (tanulságok levonása).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Betegállomány, táppénz, egészségügyi ellátás, munkanélküliség, biztosítás (élet-, baleset-, vagyon-, felelősségbiztosítás), öngondoskodás, tartalék, társadalmi szolidaritás, önkéntesség, rászorultság, felelősség, pénzügyi fogyasztóvédelmi intézmény.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A gazdaság – igények és lehetőségek	Órakeret 4 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Saját maga, családja, környezetében élők igényeinek, lehetőségeinek, erőforrásainak ismerete. A földrajzban megismert országok fejlettségi különbségei. A történelemben tanult technikai változások és a szükségletek, valamint kielégítési módjuk megváltozása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Annak megértetése és tudatosítása, hogy milyen erőforrások határozzák meg egy ország fejlődési lehetőségeit. A szűkösség fogalmával kapcsolatban annak megértetése, hogy az igények kielégítésének miért vannak prioritásai, miért kellene döntési alternatívák az erőforrások felhasználásban. A fenntarthatóság jelentőségének, felelősségének megértetése mind a társadalom, mind az egyén esetében.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	
<p><i>Szegény és gazdag országok, erőforrások</i> A szegénység, ill. gazdagság értelmezése. Egy nemzetgazdaság erőforrásai: földrajzi és társadalmi erőforrások. A fejlettséget meghatározó tényezők (GDP,</p>	<p>Választható esettanulmány feldolgozása: Miből élünk? V1. Három ország (köztük Magyarország) gazdaságának elemzése, az erőforrások, fejlettség és fejlődési lehetőségek elemzése (statisztikai adatok,</p>	

<p>természeti erőforrások, népesség, szaktudás, termelékenység, hatalmi státusz stb.). <i>A szükségletek és a termelés kapcsolata. A szűkösség problémái</i> A termelési tényezői, a termelési folyamat, a termék és szükséglet összefüggése. Szűkösség, döntési alternatívák, gazdálkodás az erőforrásokkal. <i>A növekedés korlátai és a fenntarthatóság</i> Az ökológiai lábnyom értelmezése. Fenntarthatóság, felelősség az egyén és az ország és a Föld szintjén.</p>	<p>történelmi, természeti, gazdasági körülmények). V2. Esetjáték: szükségletek, termelés, munkamegosztás, társadalomszervezés. Egy lakatlan sziget erőforrásainak és az emberek tudásának, munkavégző képességeinek felhasználásával a túlélés feltételeinek, a jólét lehetőségének megteremtése, megszervezése. Tapasztalatszerzés: Erőforrások és termelési lehetőségek összefüggése csoportos döntési játékban (papír, olló, vonalzó, ceruza, körző felhasználásával egyszerű termelési folyamat megszervezése, piacra termelés, verseny). Tapasztalatok, tanulságok összegzése. Vita: Jólétben vagy jól szeretnék élni? A jólét és jóllét különbségei. Az ökológiai lábnyom. A fenntarthatóság kritériumai. Plakátkészítés: Országok ökológiai lábnyoma.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nemzetgazdaság, GDP, piac, természeti, társadalmi erőforrás, szaktudás, termelésszervezés, nagyhatalom, nyersanyag, szegénység, szegény és gazdag ország, szükséglet, termék, termelés, szolgáltatás, szűkösség, döntési alternatíva, a növekedés korlátai, fenntartható fejlődés, ökológiai lábnyom, jólét, jóllét.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A piacgazdaság, amelyben élünk		Órakeret 6 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A piacgazdaság szereplői a diákok környezetében (termelő, szolgáltató kereskedő vállalkozások, bankok). A pénzről szerzett történelmi, földrajzi ismeretek, saját, családi tapasztalatok (vásárlás, külföldi pénzhasználat).</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A kereslet és kínálat egymásra hatásának, a piaci információk jelentőségének megértetése a termelési és fogyasztási döntésekben. A rendszerszemlélet, a modellalkotó képesség fejlesztése a gazdaság sokféle szereplője kapcsolati rendszereinek megismertetése során.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>		
<p><i>A piacgazdaság fogalma, jellemzői.</i></p>	<p>Döntési játék csoportokban: A piaci mechanizmus működése,</p>		

<p>Magántulajdon, piac, verseny. A piacgazdaság kiépítése Magyarországon. <i>A piac szerepe a gazdaságban</i> A piac mint a termelés és fogyasztás kapcsolata, információk és döntések a piac segítségével. A verseny előnyei és problémái, versenyetika. <i>A pénz fogalma és funkciói</i> A pénz szerepe a gazdaságban. A pénz mint értékmérő eszköz, forgalmi eszköz, felhalmozási eszköz, fizetési eszköz és világpénz. <i>Szereplők és kapcsolatok a gazdaságban</i> A vállalatok, háztartások, állam-önkormányzat egyszerűsített kapcsolatrendszere, a piacgazdaság modelljében. Fogyasztási cikkek piaca és erőforrások piaca. Pénzügyi közvetítők. Civil szerveződések.</p>	<p>pl. egy gyümölcspiacon. Kereskedői szerepben vásárlási és eladási döntéseken keresztül a kereslet és kínálat egymásra hatásának megélése. A tapasztalatok összegzése, általánosítása. Gyűjtőmunka: Verseny a vállalatok között. A diákok környezetében működő vállalkozások versenyének konkrét jelenségei. A verseny előnyeinek és problémáinak, egészségtelen kinövésének értékelése. Kiselőadás: Fair trade kereskedelem. Gyűjtőmunka, kiállítás: A pénz története/Fizetőeszközök napjainkban. Vita: Vállaljanak-e szerepet a vállalatok a város/falu életében? Miért vállalnak el civil szervezetek állami feladatokat? Lehet-e önkormányzati vezetőnek a településen saját vállalkozása? Kaphat-e önkormányzati megrendelést? Tapasztalatszerzés modelljátékban: Vállalkozó és háztartás szerepben a diákok az erőforrások, termelés és termék (áru) körforgását, adásvételét élik meg (termelési tényezők piaca, fogyasztási cikkek piaca, erőforrások-termelés összefüggése). A tapasztalatok és a piacgazdaság modelljének összevetése. Látogatás vagy vendégfogadás: Pénzügyi közvetítők (pl. bank)/civiliek az iskola környezetében. Mi a szerepük a gazdaság működésében?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Piacgazdaság, magántulajdon, piac, termelési tényezők piaca, fogyasztási cikkek piaca, nemzetgazdaság, termelés, fogyasztás, vállalkozás, becsületes kereskedelem, piaci verseny, versenytárs, monopolhelyzet, versenyetika, állam, önkormányzat, civil szervezet, árupénz, pénz, pénzfunkció, pénzforma, euró, infláció, hitel, adó.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világpiaci kapcsolatok – határon innen és túl		Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Importcikkek a fogyasztásunkban. Valuták, valutaváltás, árfolyam ismerete. Magyar termékek külföldön. Külföldi termékek hazánkban.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A külkereskedelem jelentőségének, szerepének, nyitottságunk, érzékenységünk megértetése a világpiaci változásokra. Az árfolyamváltozás kettős hatásának, összefüggésének megértetése a külkereskedelemmel. A helyi termékek jelentőségének tudatosítása a fenntarthatósággal összefüggésben. A kritikai gondolkodás fejlesztése előnyök és hátrányok, érvek és ellenérvek összevetése során.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények		
<p><i>A magyar és a külföldi termékek fogyasztásunkban</i></p> <p>A magyar gazdaság és a világpiaci összefüggése, a nemzetközi munkamegosztás jelentősége. Multinacionális vállalatok. <i>Külkereskedelmünk szerkezete, partnereink</i></p> <p>Magyarország külkereskedelmi partnerei az EU-ban és az EU-n kívül. A külkereskedelem összetétele, jelentősége. A nyitott gazdaság értelmezése. <i>Pénz a nemzetközi piacon</i></p> <p>Valuta, deviza fogalma, árfolyama. Az euró.</p>	<p>Gyűjtőmunka: Helyi, hazai és külföldi termékek a környék boltjaiban. A nemzetközi munkamegosztás előnyei és problémái. (Helyi termelés, lokalitás, fenntarthatóság összefüggése.) Szituációs játék: A helyi gazdák szövetsége helyben előállított terméket szeretne eladni a boltban. Milyen érvek szólnak mellette, ellene? Statisztikai adatok Magyarország külkereskedelmének szerkezetéről, irányáról, méretéről – diagramkészítés, értelmezés. Szerepjáték – szerepkártyák: Különböző gazdasági szereplők hogyan élnek meg a devizaárfolyamok változását? A változások hatása az export, import alakulására. Vita: Magyarország EU-tagságának előnyei, hátrányai.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Világpiac, export, import, fenntarthatóság, helyi termék, multinacionális vállalat, külkereskedelem, külkereskedelem szerkezete, nyitott gazdaság, valuta, deviza, valutaváltás, árfolyam, euró.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Miért van szükség az államra?		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az állam kialakulása, az állam változó szerepe. Adófajták, a diák, illetve családja tagjainak adófizetése.		

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az állami szerepvállalás okainak, az állam feladatainak megértése. A tudatos és felelős magatartás erősítése: annak megértése, hogy miért kell adózni, miért fontos az államnak és az adózó állampolgárnak az adómorál javítása, a feketegazdaság és a korrupció visszaszorítása. Az összefüggés felismertetése a túlköltekezés és eladósodás között. Az ésszerű gazdálkodás és takarékoság jelentőségének megértése az ország egészére vonatkoztatva is.</p>
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>
<p><i>A piaci működés ellentmondásai</i> Környezetszennyezés, a verseny problémái, monopóliumok, közjavak, válság, szegénység, esélykülönbségek a társadalomban. <i>Az állami szerepvállalás és ennek költségei</i> Rendfenntartás (rendőrség, honvédelem), egészségügy, oktatás, kultúra, közjavak, állami intézmények, nyugdíjrendszer működtetése, szociális kiadások. <i>Miből költ az állam?</i> Állami bevételek: Néhány fontosabb adó (személyi és vállalati jövedelemadó, a bér közterhei, forgalmi adó, és a fogyasztási adó), vámok, illetékek, privatizáció, kölcsönök. <i>Az adófizetők köteleessége, felelőssége és joga</i> A tudatos és felelős állampolgár. <i>Eladósodott állam, eladósodott ország</i> A kiadási többlet és az államadóság összefüggése. Az egy főre jutó államadóság. A takarékoság és kiadáscsökkentés kényszere és nehézségei.</p>	<p>Aktuális országos vagy helyi hírek gyűjtése a környezetszennyezés, a szegénység, a társadalmi problémák témaköréből. Vita: Ki oldja meg a piac, a környezetszennyezés, a szegénység, az esélykülönbségek problémáit? Mi a feladata e gondok enyhítése érdekében az államnak, az önkormányzatnak? Szerepjáték: Vita egy helyi önkormányzat költségvetéséről. A szűkösség problémája, teendők rangsorának felállítása különböző képviselői szerepek, érdekek ütköztetése során. Vita: Miért fontos az államnak és az állampolgárnak a feketegazdaság és a korrupció visszaszorítása? Egyszerűsített számítási feladatok: Hogyan számítják ki: – egy termék áfáját? – egy foglalkoztatott jövedelemadóját? – egy vállalkozás nyereségadóját? „Mit tennénk, ha...” döntési játék: Milyen választ adna a nemzetgazdasági miniszter? Eseménykártyák: visszaesés van a világgazdaságban, a forint leértékelődött az euróhoz képest, infláció alakult ki, nőtt a munkanélküliség stb. Adatelemzés: Statisztikai adatok a magyar</p>

	államadósság alakulásáról.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Környezetszennyezés, szegénység, a verseny problémái, monopólium, közjavak, válság, adó, adózás, személyi és vállalati jövedelemadó, bér közterhei, forgalmi adó, fogyasztási adó, vám, illeték, privatizáció, kölcsön, államadósság, GDP-arányos államadósság, honvédelem, rendőrség, kormányzati intézmény, oktatás, kultúra, egészségügy, költségvetés, bevétel, kiadás, deficit, költségsökkentés, feketegazdaság, korrupció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egy ország polgára – az egyén gazdasági szerepe		Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	Történelemformáló hősök és az átlagember szerepe, felelőssége különböző korokban a hétköznapokban és nagy eseményekben. Saját gazdasági szerepeinek tapasztalatai. Diákönkormányzatban szerzett tapasztalatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját gazdasági szerepek tudatosítása. A felelős magatartás erősítése az egyén, a társadalom és az állam kölcsönös felelősségének, egymásraultalságának, a jogok és kötelezettségek összhangjának megértése során.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények		
<i>Szerepeink a gazdaságban</i> Az egyén mint <ul style="list-style-type: none"> – fogyasztó, – munkavállaló, – adófizető, – megtakarító, – hitelfelvevő, – adományozó, segítő, – önkéntes, – vállalkozó, – választópolgár. 	Gyűjtőmunka aktuális cikkekből: Gazdasági szerepek, társadalmi szerepvállalás a hétköznapi ember és néhány híresség életében.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyén, társadalom, állam, választópolgár, civil kezdeményezés, jog, kötelesség, felelősség.		

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	<p>A tanuló érti a szűkösség fogalmát és szerepét a család és egy ország gazdálkodásában.</p> <p>Modellszerűen átlátja a családok gazdasági funkcióit és kapcsolatait a többi gazdasági szereplővel. Tisztában van azzal, hogy a gazdasági célok több úton is elérhetők, képes az alternatív megoldások mérlegelésére.</p> <p>Tájékozott a háztartások legfontosabb erőforrásairól, bevételeiről, kiadási csoportjairól, képes egyszerű családi költségvetés összeállítására és vezetésére. Fel tud sorolni a tudatos vásárlást, a fenntarthatóságot biztosító szempontokat.</p> <p>Érti a családi költségvetés, a megtakarítás és hitelfelvétel összefüggését, egymásra hatását.</p> <p>Ismeri a hitelfelvétellel járó kockázatok főbb típusait, a nemfizetés következményeit és a pénzügyi zavarok kezelésének néhány lehetőségét.</p> <p>Ismeri a jellemző befektetési típusokat és az ezek közti választás főbb</p>
--	---

	<p>szempontjait.</p> <p>Tisztában van saját gazdasági szerepével, ismeri saját gazdálkodási attitűdjét, képes saját céljaival összefüggő rövid és hosszabb távú pénzügyi tervezésre.</p> <p>Ismer gazdasági természetű kockázatokat a családok életében, tud javaslatot tenni ezek negatív hatásának csökkentésére, elkerülésére.</p> <p>Érti a családok és saját szerepét a rászorultak támogatásában, a társadalmi felelősségvállalásban, az önkéntes feladatok végzésében.</p> <p>Képes a gazdálkodással kapcsolatos főbb alapelvek tanács formájában történő megfogalmazására, az elvek gyakorlati képviseletére.</p> <p>Érti a piacgazdaság működésének alapelveit, legfontosabb szereplőinek kapcsolatrendszerét.</p> <p>Ismer történelmi, földrajzi, társadalmi okokat, amelyek egy-egy ország szegénységét, gazdagságát eredményezik.</p> <p>Alapvető ismeretei vannak a piac fogalmáról, szerepéről, működéséről.</p> <p>Érti a verseny fogalmát, látja annak előnyeit, árnyoldalait, megértette, hogy miért fontos a versenyetika, és ő is tehet az etikus versenyért.</p> <p>Ismeri a pénz fogalmát, legfontosabb funkcióit, nemzetközi formáit.</p> <p>Átlátja, hogy a legfontosabb gazdasági szereplők: a vállalatok, a háztartások, az állam és az önkormányzatok, a pénzügyi közvetítők, a civil szerveződések között milyen kapcsolatok alakultak ki, hogyan működik a gazdaság.</p> <p>Megértette, hogy fogyasztásunkban szerepet játszanak a hazai és a külföldről származó termékek. Konkrét példákat tud mondani, hogy miért szükséges egy-egy terméket külföldről behozni, megértette, hogy miért és mennyiben segíti a gazdaság fejlődését, ha hazai, helyi terméket vásárolunk.</p> <p>Tudja az export és az import fogalmát, ismeri külkereskedelmünk alapvető szerkezeti felépítését.</p> <p>Tisztában van azzal, hogy szükség van az államra, fel tudja sorolni az állam feladatait, hogy mire kell az államnak pénzt költenie. Megértette az adózás jelentőségét, ismeri a főbb adónemeket. Érti, hogy miért hátrányos a társadalom számára a feketegazdaság.</p> <p>Érti, hogy mit jelent az ország eladósodottsága, melyek ennek gyakorlati következményei.</p> <p>Tisztában van azzal, hogy az egyéni sikerek és a közösség, az ország egészének jóléte hosszú távon összefüggnek, egymástól elválaszthatatlanok.</p>
--	---